

**Archeologienota met beperkte samenstelling
Terreinen 3M linker Scheldeoever te Zwijndrecht
en Antwerpen**

Inhoud

1 Verslag van de resultaten: beschrijvend gedeelte	3
1.1 Administratieve gegevens projectgebied	3
1.2 Situering projectgebied	4
1.3 Aanleiding van het archeologisch onderzoek	6
1.4 Doelstellingen en methodiek van het bureauonderzoek	7
1.5 Lokalisatie en beschrijving van de relevante ingrepen	7
2 Assessmentrapport	9
2.1 Landschappelijke ligging en bekende terreinophogingen	9
2.2 Synthese	11
2.3 Conclusie	11
3 Bibliografie	12
4 Overzicht van figuren en bijlagen	12

1 Verslag van de resultaten: beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens projectgebied

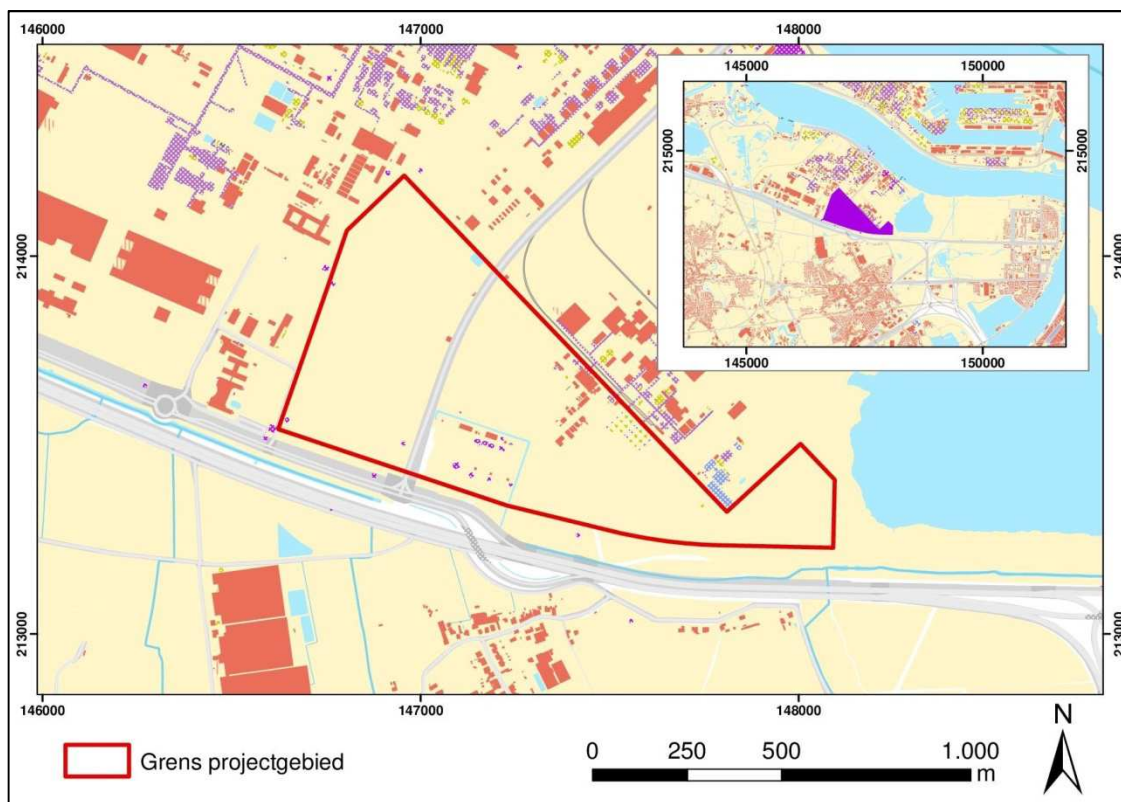
Administratieve gegevens project

Naam onderzoek	Archeologienota met beperkte samenstelling Terreinen 3M linker Scheldeoever te Zwijndrecht en Antwerpen
Datum onderzoek	25 en 26/04/2017
Projectcode	Onroerend 2018D304
Erfgoed Vlaanderen	
Erkende archeoloog	Jef Vansweevelt Erkenningsnummer: 2015/00080
Auteur	Jef Vansweevelt
Relevante termen thesauri	Evaluerend onderzoek, bureauonderzoek, assessment

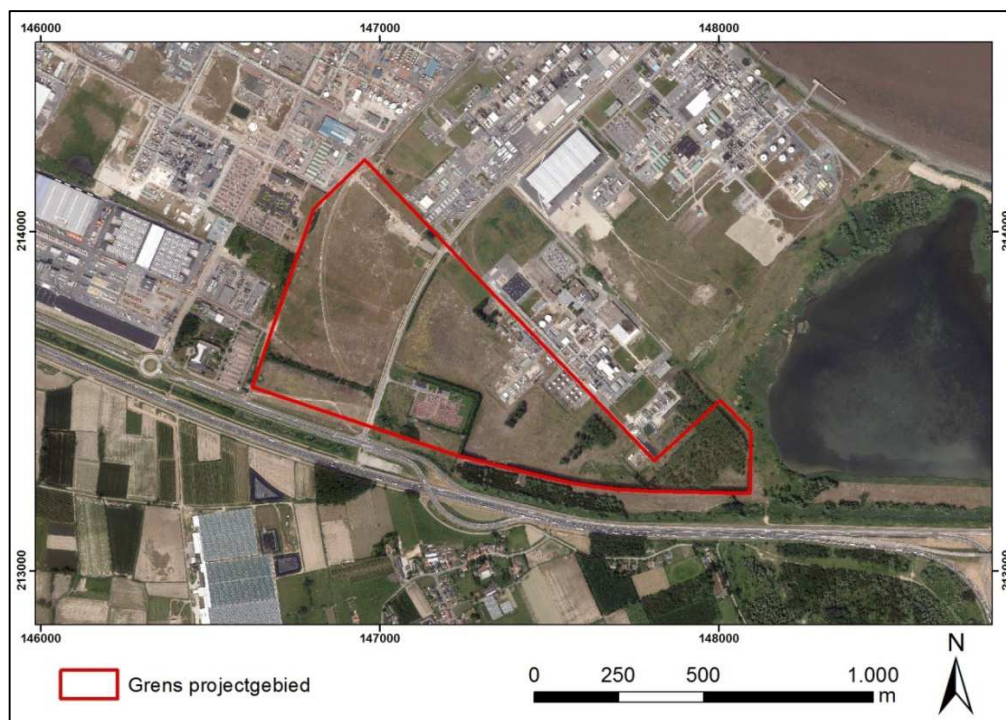
Administratieve gegevens projectgebied

Provincie	Antwerpen
Gemeente	Antwerpen en Zwijndrecht
Straat	Canadastraat te Zwijndrecht
Lambertcoördinaten ('bounding box')	ZO-hoek X: 148104,491 Y: 213222,24 NW-hoek X: 146614,884 Y: 214227,659
Kadastrale gegevens	Antwerpen afd. 13, sectie N, percelen 489a en Zwijndrecht afd. 1 sectie A, percelen 467 ^e , 456z, 456y, 456b2, 456c, 456d2, 454d, 454f, 447n, 502c, 456 ^e , 456f, 456m, 456n, 456p, 456h, 456a2, 456g, 456k, 456l, 456t, 496c, 496d, 496 ^e , 499b, 779 ^e , 775p, 784b
Oppervlakte	Sectie H, percelen 505i, 325e Circa 60,3ha (602.572,5m ²)

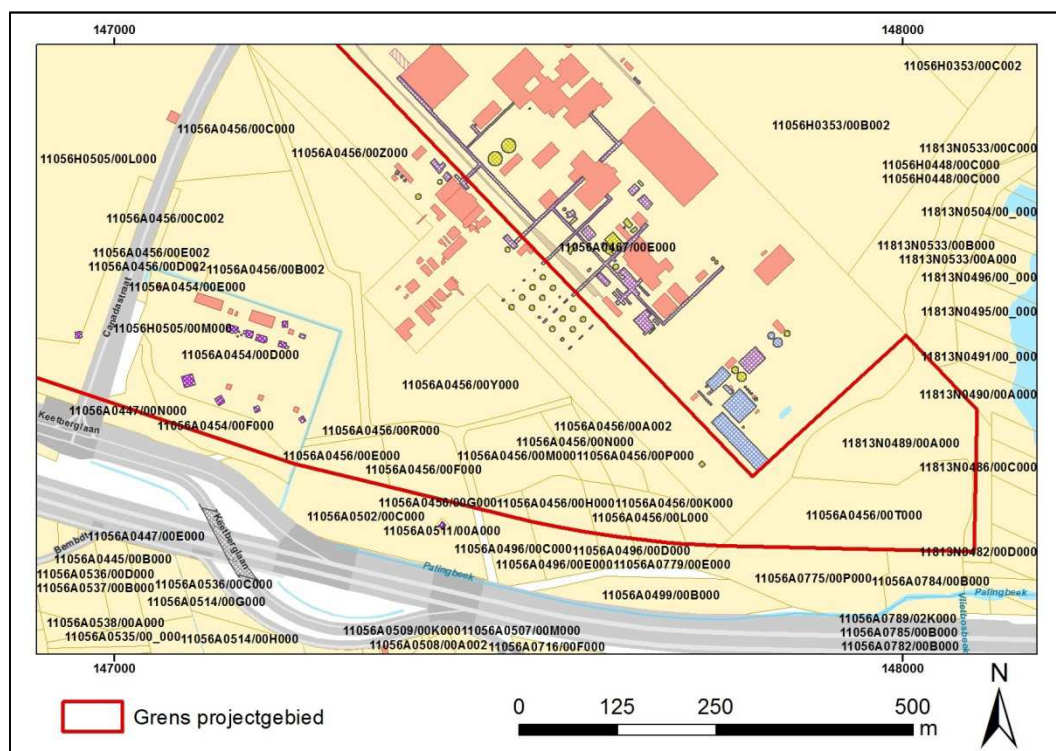
1.2 Situering projectgebied

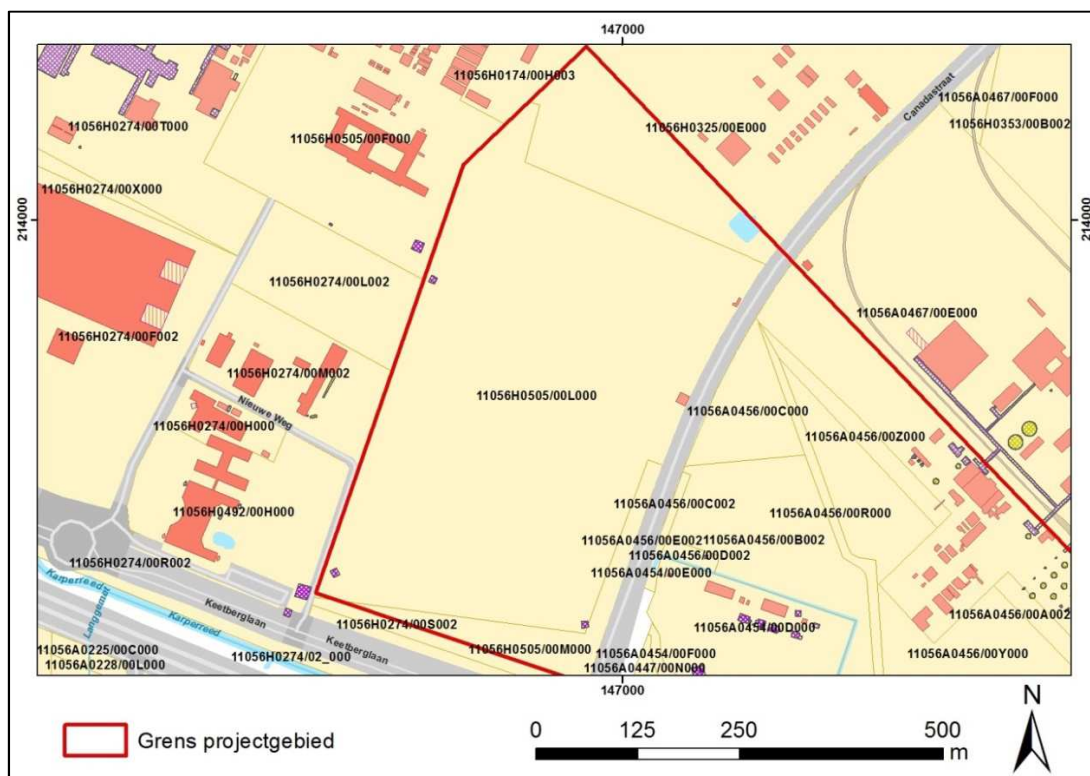
Figuur 1: Het GRB met de grenzen van het projectgebied. Inzet: zelfde kaart met schaal 1:80.000 (Bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 2: Luchtfoto uit 2016 met het projectgebied (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 3: Oostzijde van het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 4: Westzijde van het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

1.3 Aanleiding van het archeologisch onderzoek

Deze archeologienota met beperkte samenstelling is opgesteld in het kader van een aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de inrichting van een terrein op de linker Scheldeoever te Zwijndrecht en Antwerpen. Bij de inrichting wordt rondom het terrein een verhoogde berm aangelegd. Verspreid over het terrein worden enkele paden aangelegd voor werfverkeer. Tenslotte wordt een waterzuiveringsinstallatie opgebouwd met aan- en afvoerleidingen.

In het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013, artikel 5.4.1 staat dat bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning een archeologienota wordt toegevoegd wanneer *“de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones”*. Het projectgebied ligt niet in een archeologische zone en de geplande ingrepen overschrijden deze oppervlakten.

In deze archeologienota wordt nagegaan of de geplande werkzaamheden mogelijk archeologische sites zullen verstoren.

De wijzigingen doorgevoerd vanaf 1 januari 2017 in de Code van Goede Praktijk versie 2.0 houden onder andere het volgende in: wanneer *“...de erkende archeoloog na analyse van de geplande bodemingreep, met één doorslaggevend argument m.b.t. de landschappelijke ligging, de historische beschrijving of de bespreking van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, kan aantonen dat geen verdere maatregelen nodig zijn omdat:*

1° er geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is,

2° de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd nooit impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed,

3° een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie nooit zal leiden tot kenniswinst,

volstaat het dat het bureauonderzoek en de rapportering daarover een beperkte invulling krijgen. In hoger aangehaalde gevallen hoeft voor de betrokken terreinen niet langer integraal onderzocht en gerapporteerd te worden wat én de landschappelijke ligging, én de historiek én het archeologische kader is. Het volstaat om de geplande bouwwerken en het ene doorslaggevende aspect dat de conclusie onderbouwt dat er geen verdere maatregelen nodig zijn toe te lichten. Dit beperkt het uit te voeren onderzoek en de rapportering erover in de archeologienota.” (Officiële communicatie Agentschap Onroerend Erfgoed op 15-12-2016 aangaande de Code van Goede Praktijk versie 2.0).

Voor onderhavig projectgebied kan met één doorslaggevend argument worden aangetoond dat geen in situ archeologische resten of sporen te verwachten zijn in het projectgebied. Daarom kan een archeologienota met beperkte samenstelling worden opgesteld.

1.4 Doelstellingen en methodiek van het bureauonderzoek

Tijdens het bureauonderzoek worden alle geplande bodemingrepen en hun impact op het bodemarchief geanalyseerd. Zoals vermeld in § 1.3, dienen in deze nota met beperkte samenstelling de betrokken terreinen niet integraal onderzocht te worden.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke bodemingrepen zijn gepland in het projectgebied?
- Wat is de bodemopbouw in het projectgebied?
- Welke impact hebben de geplande ingrepen op eventueel aanwezige archeologische waarden in het projectgebied?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zijn o.m. volgende bronnen gebruikt:

- Geopunt Vlaanderen
- Databank Ondergrond Vlaanderen

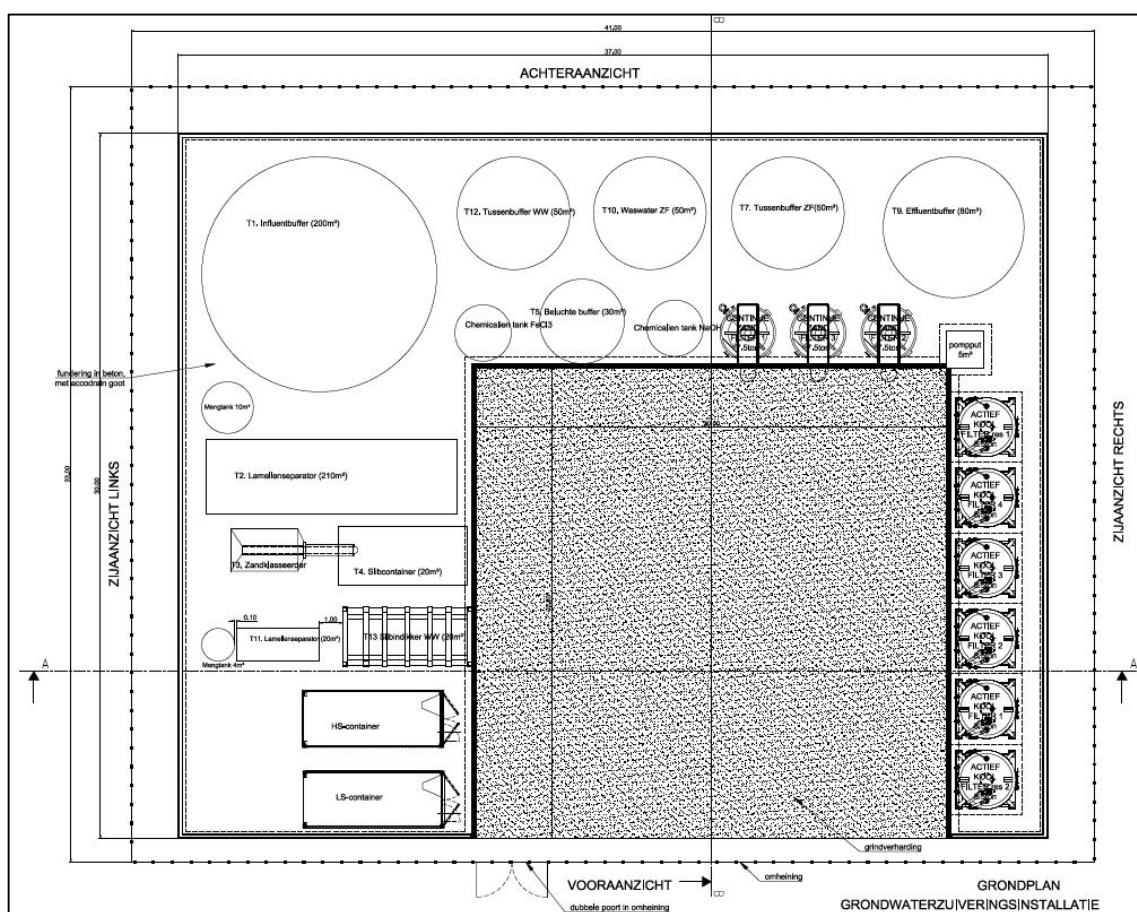
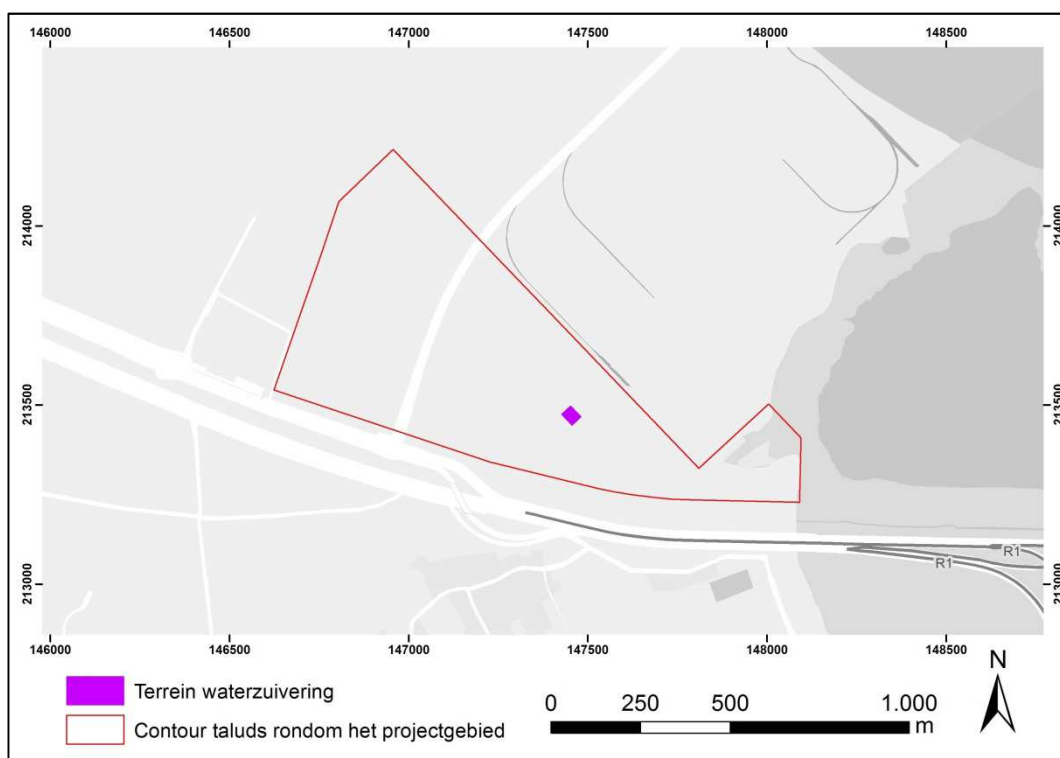
Zie bibliografie voor een volledige opsomming van de gebruikte bronnen.

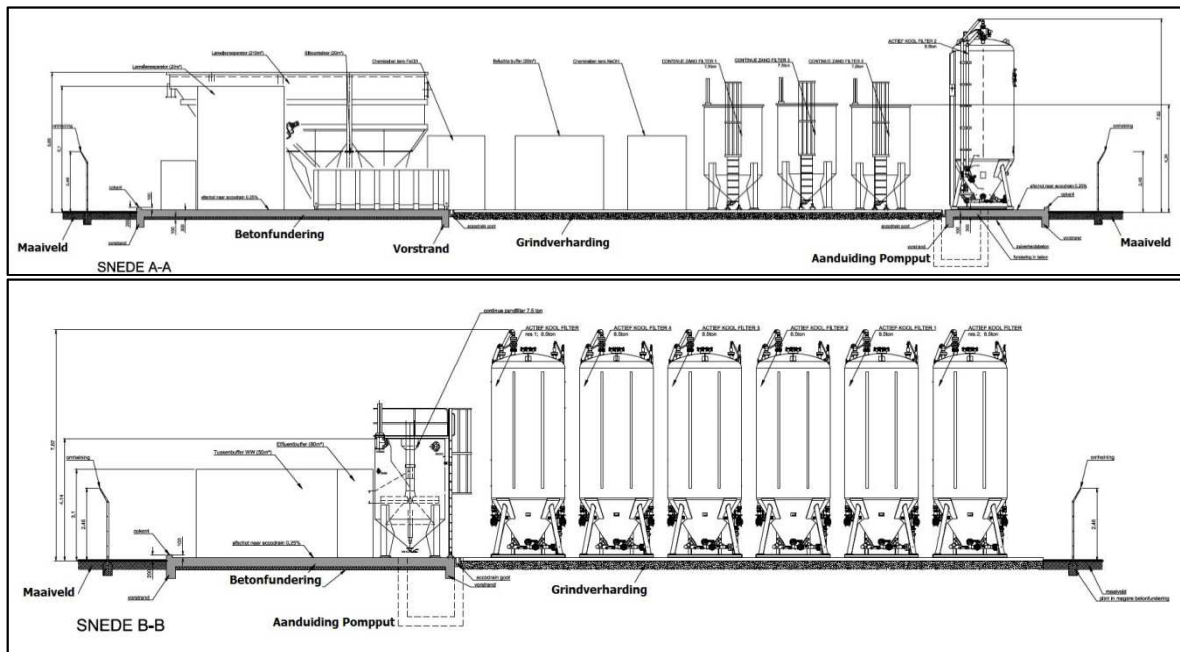
1.5 Lokalisatie en beschrijving van de relevante ingrepen

Het projectgebied beslaat een oppervlakte van Circa 60,3ha. De geplande bodemingrepen hebben een totale oppervlakte van maximaal 16,1ha.

De volgende bodemingrepen zijn gepland in het projectgebied:

- Er wordt voornamelijk grond gedeponneerd voor het aanleggen van een verhoogde berm rondom het gehele projectgebied (figuur 5).
- Voor de aanleg van deze berm wordt indien nodig eerst een laag bovengrond verwijderd. Deze ingreep beslaat maximaal 16ha (basis van de berm circa 4m breed). De diepte is afhankelijk van de aanwezige bovengrond maar zal maximaal tot 60cm onder het maaiveld reiken.
- In een kleine zone van het projectgebied wordt een waterzuivering aangelegd (figuur 5). Daarvoor wordt een tijdelijke betonplaat gemaakt. De betonplaat is 1221m² groot (37x33 m), met daarin een uitsparing van 20x20 meter in grindverharding. De vorstranden aan de betonplaat reiken tot 60cm onder het maaiveld (figuren 6 en 7).
- In de waterzuivering wordt een pompput gebouwd met een oppervlakte van 4,84 m² (2,2x2,2m). Deze put reikt tot ongeveer 2,4m onder maaiveld (figuren 6 en 7).
- Verspreid over het terrein zullen enkele wegen voor werfverkeer worden aangelegd. Hiervoor wordt mogelijk een ondiepe cunet gegraven en worden steenslag of rijplaten aangebracht. Waar aan- en afvoerleidingen de wegenis kruisen, worden deze in een diepere sleuf onder de rijweg gelegd; hiervoor wordt zeer lokaal tot maximaal 1m onder het maaiveld gegraven. De exacte locatie van deze wegen is nog niet bekend. Met uitzondering van de locaties waar leidingen werfpaden kruisen, zijn voor het plaatsen van de aan- en afvoerleidingen geen bodemingrepen voorzien.

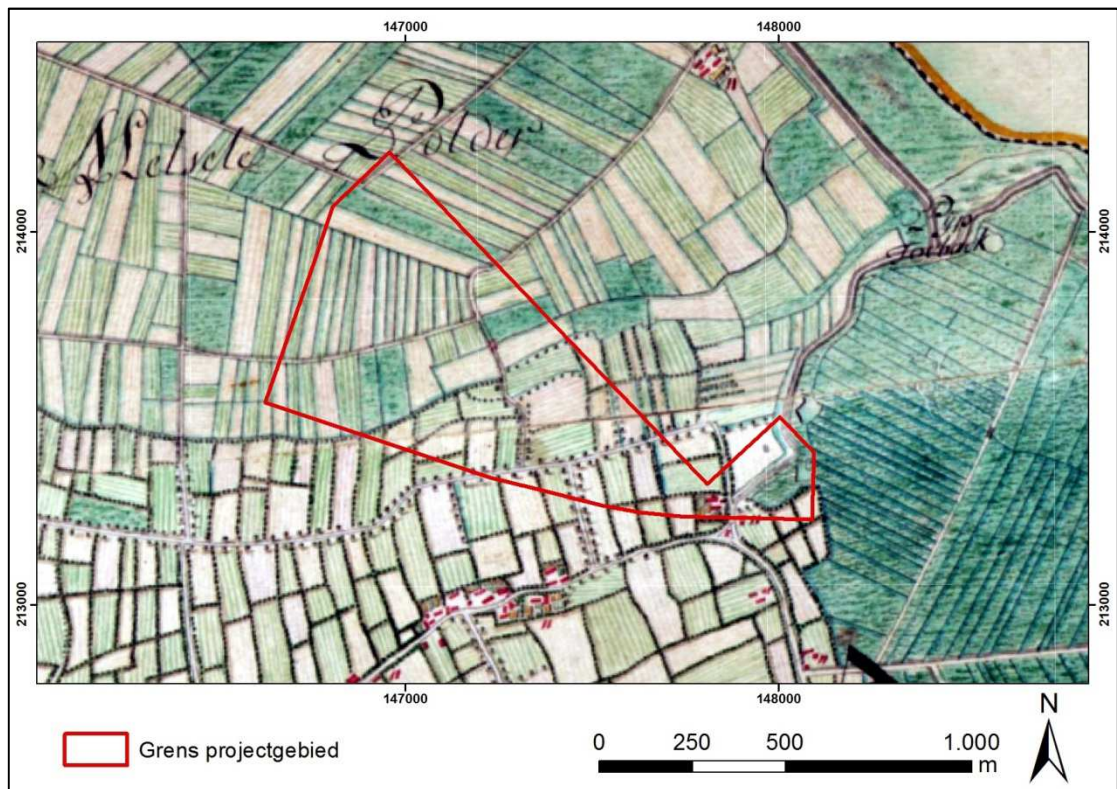

Figuur 7: Sneden A-A en B-B van de geplande waterzuivering zoals aangegeven op figuur 6 (bron: BAM NV)

2 Assessmentrapport

2.1 Landschappelijke ligging en bekende terreinophogingen

Oorspronkelijk maakt het projectgebied deel uit van de Scheldepolders die destijds een uitgestrekt gebied bestreken in de Scheldevallei. Zoals te zien op de Ferrariskaart, waren de poldergronden ter hoogte van het projectgebied bekend als 'Melsele polder' (figuur 8). Een 300-tal meter ten zuiden van het projectgebied starten de uitlopers van de zgn. 'Wase cuesta', een natuurlijke hoogte in het landschap waarop bijvoorbeeld ook het historisch centrum van Zwijndrecht ligt. Deze Wase cuesta is de verderzetting van de zgn. 'Boommse cuesta' die verder oostwaarts loopt aan de overzijde van de Schelde (figuur 9).

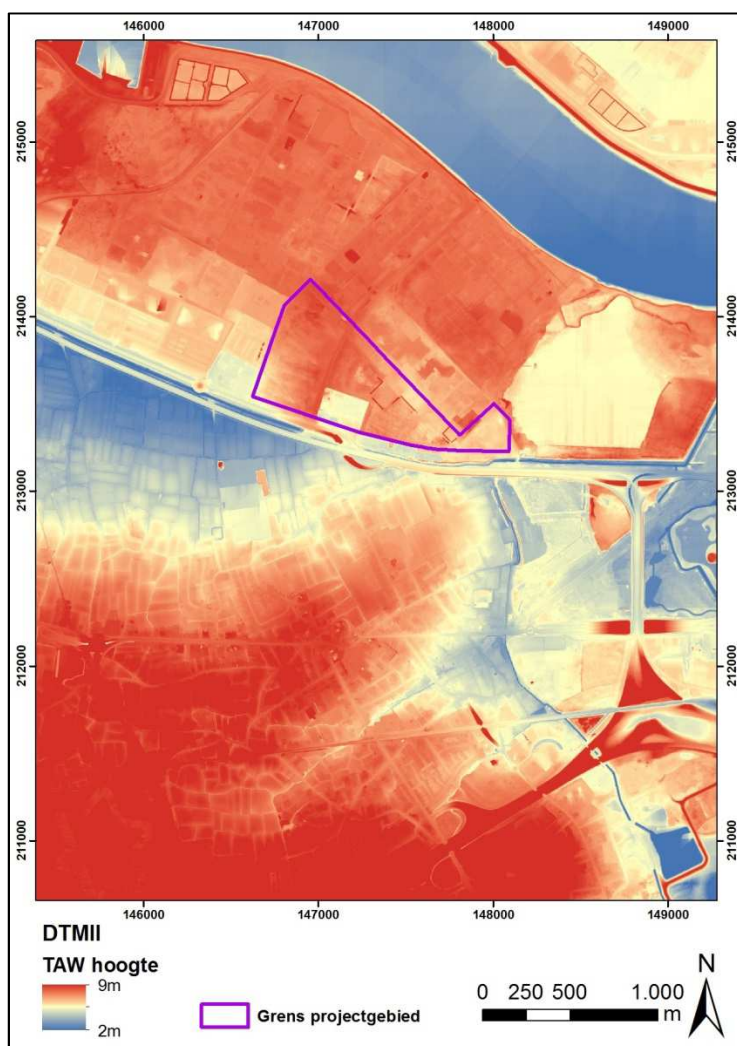
Figuur 8: de Ferrariskaart uit 1771 – 1778 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen)

Vanaf de late 19de eeuw en (vooral) in de loop van de 20ste eeuw, zijn de meeste delen van de Scheldepolders ter hoogte van Antwerpen en de haven opgehoogd. Ook het projectgebied maakt deel uit van deze opgehoogde terreinen. Op het digitale terreinmodel (DTM) is duidelijk is te zien dat de gronden ten noorden van de E34 hoger liggen dan de restanten van de poldergronden ten zuiden van de snelweg (figuur 9). De kunstmatige ophogingen met veelal rechte grenzen zijn op het DTM duidelijk te onderscheiden van de natuurlijke hoogte die deel uitmaakt van de Wase cuesta.

Op basis van de gegeven maaiveldhoogten van het DTM is een inschatting mogelijk van de dikte van het opgebrachte pakket binnen het projectgebied (figuur 9). In een zone ten zuidwesten van het projectgebied is het maaiveld van de poldergronden bewaard. De maaiveldhoogte bedraagt er 2,5 á 3m TAW; het is aannemelijk dat het de maaiveldhoogten binnen het projectgebied gelijkaardig zijn. De huidige maaiveldhoogten voor het projectgebied bedragen 6 á 8,6m TAW met als uitzondering een rechthoekig terrein centraal tegen de zuidgrens van het projectgebied, waar het maaiveld op circa 5,3m TAW ligt. Hieruit valt af te leiden dat het opgebrachte pakket in het projectgebied tenminste 2,3m dik is voor de lager gelegen, rechthoekige zone. Elders is het pakket dikker tot maximaal 6,1m.

In de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) zijn voor het projectgebied en omgeving verschillende boorresultaten voorhanden. Het merendeel van deze gegevens is echter niet bruikbaar voor het bepalen van de dikte van het opgebrachte pakket. Veel boringen zijn niet diep en vaak is in de beschrijving geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen opgebrachte en natuurlijke lagen. Een ander deel van de boringen is uitgevoerd voordat het terrein werd opgehoogd. Om deze redenen bevat geen enkele boorbeschrijving binnen het projectgebied bruikbare informatie.

Voor de ruime omgeving zijn wel enkele boringen met relevante informatie voorhanden. Zo wordt bij een boring circa 400m ten noorden van het projectgebied aangegeven dat de ophoging er minstens 6 m dik is (boring GEO-74/319-b1). Circa 900m ten noorden van het projectgebied wordt een ophoging van 7m dik opgegeven (boring GEO-62/3145/1-BXIXB). Deze gegevens liggen in de lijn van de eerder gegeven inschattingen op basis van het DTM.

Figuur 9: Het DHMII/DTM met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen)

2.2 Synthese

Bovenstaande gegevens tonen aan dat de geplande bodemingrepen geen archeologische sites zullen verstoren omdat deze niet tot onder het aanwezige opgebrachte pakket reiken. Alleen ter hoogte van de pompput van de waterzuivering (diepte ca. 2,4m onder het maaiveld) reiken de graafwerken mogelijk tot de natuurlijke bodem. Gezien de zeer beperkte oppervlakte van deze put (4,84 m²), wordt niet verwacht dat hierbij archeologische waarden worden aangetast.

In het projectgebied heeft het opgebracht pakket een dikte van minimaal 2,3m; in de meeste zones wordt echter verwacht dat het pakket substantieel dikker is (tot 6,1m dik). De meeste bodemingrepen zijn niet dieper dan circa 60 cm onder het maaiveld, met – naast de pompput – zeer lokaal enkele ingrepen tot maximaal 1m onder het maaiveld.

2.3 Conclusie

Voor de vergunningaanvraag van geplande werken in het onderzoeksgebied werd, conform de geldende regelgeving, een archeologienota opgesteld. Na analyse van de geplande bodemingrepen en beschikbare gegevens, is een archeologienota met beperkte samenstelling

opgemaakt. Hieruit blijkt dat de geplande bodemingrepen geen archeologische sites zullen verstoren.

Met deze bevindingen zijn de doelstellingen van het bureauonderzoek bereikt en kan een Programma van Maatregelen worden opgesteld.

3 Bibliografie

Geoportaal Onroerend Erfgoed. Opgehaald van [https://geo.onroenderfgoed.be/\(op 13/03/2018\)](https://geo.onroenderfgoed.be/(op 13/03/2018))

Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) [https://www.dov.vlaanderen.be/\(op 13/03/2018\)](https://www.dov.vlaanderen.be/(op 13/03/2018))

4 Overzicht van figuren en bijlagen

Figurenlijst

Figuur 1: Topografische kaart met de grenzen van het projectgebied in het rood (Bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 2: luchtfoto uit 2016 met het projectgebied (Bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 3: De oostzijde van het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 4: De westzijde van het projectgebied op de GRB-kaart met aanduiding van de perceelgrenzen en kadastrale perceelnummers (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 5: De GRB kaart met aanduiding van alle geplande bodemingrepen (bron: BAM/GIS stad Antwerpen)

Figuur 6: detail van de geplande waterzuivering

Figuur 7: Sneden A-A en B-B van de geplande waterzuivering zoals aangegeven op figuur 6

Figuur 8: de Ferrariskaart uit 1771 – 1778 met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen)

Figuur 9: Het DHMII/DTM met aanduiding van het projectgebied (bron: www.geopunt.be, GIS stad Antwerpen)

Bijlagen

Bijlage 1: Programma van Maatregelen

Bijlage 2: Privacy fiche